

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

№ ~~009~~ /1812/ 17.03.2017 г.

На основание чл. 10, ал. 1 и ал. 3, т. 6 от Закона за професионалното образование и обучение, § 74 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение (обн. ДВ, бр. 59 от 2016 г.), при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс за осигуряване на документация за придобиване на професионална квалификация в системата на професионалното образование и обучение и във връзка с разработване на учебни планове за професионално обучение на лица, навършили 16 години

УТВЪРЖДАВАМ

Рамкови програми Е за продължаващо професионално обучение за актуализиране или разширяване на придобитата професионална квалификация, както и за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация след придобитата квалификация съответно по част от професия, първа или втора степен на професионална квалификация съгласно приложението.

Рамковите програми Е се прилагат за лицата, навършили 16 години, когато са приети за обучение след утвърждаването и публикуването на програмите на интернет страницата на Министерството.

/п/

ПРОФ. НИКОЛАЙ ДЕНКОВ

Министър на образованието и науката

/п/

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

РАМКОВИ ПРОГРАМИ Е

за продължаващо професионално обучение,

**за актуализиране или разширяване на придобита професионална квалификация, както
и за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация след
придобита квалификация съответно по част от професия, първа или втора степен на
професионална квалификация**

Утвърдена със Заповед № РД09 – 1812/17.03.2017 г.

София, 2017 г.

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1.1. НОРМАТИВНО ОСНОВАНИЕ

Рамкови програми Е за продължаващо професионално обучение за актуализиране или разширяване на придобита професионална квалификация, както и за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация след придобита квалификация съответно по част от професия, първа или втора степен на професионална квалификация са разработени на основание чл. 13б, ал. 3 и във връзка с чл. 10, ал. 3, т. 6 чл. 12, т. 5 от Закона за професионалното образование и обучение.

1.2. ЦЕЛ НА РАМКОВИТЕ ПРОГРАМИ

Целта на рамковите програми Е е да регламентират продължаващо професионално обучение за актуализиране или разширяване на придобита професионална квалификация, както и за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация след придобита квалификация съответно по част от професия, първа или втора степен на професионална квалификация в съответствие със:

- Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО);
- Държавните образователни стандарти (ДОС) за придобиване на квалификация по професии.

1.3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА РАМКОВИТЕ ПРОГРАМИ

Рамковите програми Е определят възрастта и входящото образователно и квалификационно равнище на кандидатите, както и съдържанието и продължителността на професионалното обучение. Разработват се за всяка форма на обучение и съдържат общия брой часове за придобиване на видовете професионална подготовка за целия период на обучение.

Рамковите програми Е са предназначени за разработване на учебни планове за професионално обучение на лица, навършили 16 години.

2. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ КАНДИДАТИТЕ, ФОРМИ НА ОБУЧЕНИЕ И ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ОБУЧЕНИЕТО

2.1. Изискване за минимална възраст

Навършени 16 години към датата на кандидатстване за професионалното обучение.

2.2. Изисквания за входящо минимално образователно и квалификационно равнище, форми на обучение и продължителност на обучението

Варианти на рамкови програми Е		Входящо минимално образователно равнище	Входящо минимално квалификационно равнище	Форми на обучение	Продължителност на обучението
Е1	За продължаващо професионално обучение с придобиване на първа СПК	Завършен начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотвяване, организиран от училища в системата на предучилищното и училищното образование или валидирани компетентности за начален етап на основно образование по чл. 167, ал. 1, т. 4 от ЗПУО	Придобита квалификация по част от същата професия или по професия от същата област на образование	Дневна, вечерна, задочна, самостоятелна, индивидуална, дистанционна	Определя се с конкретната документация
Е2	За продължаващо професионално обучение с придобиване на първа СПК	Завършен начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотвяване, организиран от училища в системата на предучилищното и училищното образование или валидирани компетентности за начален етап на основно образование по чл. 167, ал. 1, т. 4 от ЗПУО	Придобита квалификация по част от същата професия или по професия от същата област на образование	Обучение чрез работа (дуална система на обучение)	Определя се с конкретната документация
Е3	За продължаващо професионално обучение с придобиване на втора СПК	Завършен първи гимназиален етап на основание ЗПУО или Х клас по реда на отменените Закон за народната просвета (ЗНП) и Закон за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план (ЗСОМУП)	Придобита първа СПК по професия от същата област на образование	Дневна, вечерна, задочна, самостоятелна, индивидуална, дистанционна	Определя се с конкретната документация
Е4	За продължаващо професионално обучение с придобиване на втора СПК	Завършен първи гимназиален етап на основание ЗПУО или Х клас по реда на отменените ЗНП и ЗСОМУП	Придобита първа СПК по професия от същата област на образование	Обучение чрез работа (дуална система на обучение)	Определя се с конкретната документация

E5	За продължаващо професионално обучение с придобиване на втора СПК	Завършен първи гимназиален етап на основание ЗПУО или X клас по реда на отменените ЗНП и ЗСОМУП	Придобита квалификация по част от професия с втора СПК	Дневна, вечерна, задочна, самостоятелна индивидуална дистанционна	Определя се с конкретната документация
E6	За продължаващо професионално обучение с придобиване на втора СПК	Завършен първи гимназиален етап на основание ЗПУО или X клас по реда на отменените ЗНП и ЗСОМУП	Придобита квалификация по част от професия с втора СПК	Обучение чрез работа (дуална система на обучение)	Определя се с конкретната документация
E7	За продължаващо професионално обучение с придобиване на трета СПК	Придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование	Придобита втора СПК по професия от същата област на образование	Дневна, вечерна, задочна, самостоятелна, индивидуална, дистанционна	Определя се с конкретната документация
E8	За продължаващо професионално обучение с придобиване на трета СПК	Придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование	Придобита втора СПК по професия от същата област на образование	Обучение чрез работа (дуална система на обучение)	Определя се с конкретната документация
E9	За продължаващо професионално обучение с придобиване на трета СПК	Придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование	Придобита квалификация по част от професия с трета СПК	Дневна, вечерна, задочна, самостоятелна, индивидуална, дистанционна	Определя се с конкретната документация
E10	За продължаващо професионално обучение с придобиване на трета СПК	Придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование	Придобита квалификация по част от професия с трета СПК	Обучение чрез работа (дуална система на обучение)	Определя се с конкретната документация
E11	За продължаващо професионално обучение за актуализиране и разширяване на придобита квалификация по професия с първа СПК	Завършен начален етап на основното образование или успешно завършен курс за ограмотвяване, организиран от училища в системата на предучилищното и училищното образование или валидирани компетентности за начален етап на основно образование по чл. 167, ал. 1, т. 4 от ЗПУО	Придобита първа СПК	Дневна, вечерна, задочна, самостоятелна, индивидуална, дистанционна	Определя се с конкретната документация

E12	За продължаващо професионално обучение за актуализиране и разширяване на придобита квалификация по професия с втора СПК	Завършен първи гимназиален етап на основание ЗПУО или X клас по реда на отменените ЗНП и ЗСОМУП	Придобита втора СПК	Дневна, вечерна, задочна, самостоятелна, индивидуална, дистанционна	с се определя конкретната документация
E13	За продължаващо професионално обучение за актуализиране и разширяване на придобита квалификация по професия с трета СПК	Придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование	Придобита трета СПК	Дневна, вечерна, задочна, самостоятелна, индивидуална дистанционна	с се определя конкретната документация

2.3. Удостоверяване на входящото квалификационно равнище

2.3.1. Входящото квалификационно равнище на лица с проведено вече професионално обучение по част от същата професия се удостоверява с:

- удостоверение за професионално обучение, или
- удостоверение за валидиране на професионална квалификация по част от професия.

2.3.2. Входящото квалификационно равнище на лица с придобита степен на професионална квалификация по професия от същото професионално направление се удостоверява със:

- свидетелство за професионална квалификация, или
- свидетелство за валидиране на професионална квалификация.

2.3.3. Входящото квалификационно равнище за лица, които са се обучавали за придобиване на образователно-квалификационна степен на висшето образование се удостоверява с:

- диплома за висше образование;
- документ, издаден от съответното висше училище с информация за изучаваните предмети, броя на часовете по теория и практика и резултатите от изпитите.

2.4. Форми на обучение

Формите на обучение, учебното време и броят на обучаемите се определят от обучаващата институция. Те могат да се съгласуват със заявителя на професионалното обучение.

• Дневната форма

на обучение е присъствена и включва учебни занятия, изпити по учебни предмети или модули съгласно учебния план и се организира след 7 ч. и завършва до 19 ч. за не повече от 8 учебни часа на ден и за не повече от шест дни в седмицата.

- **Вечерната форма**

на обучение е присъствена и включва учебни занятия, изпити по учебни предмети/модули съгласно учебния план и се организира след 17 ч. за не повече от 6 учебни часа и за не повече от шест дни в седмицата.

- **Задочната форма**

на обучение включва учебни занятия, самостоятелна подготовка и изпити по учебни предмети/модули съгласно учебния план. Учебните занятия и изпитите се организират в сесии. Учебните занятия включват обзор на учебното съдържание по съответния учебен предмет или модул и насоки за самостоятелна подготовка за изпитите. Условието и редът за организиране и провеждане на изпитите се определят със заповед на директора на обучаващата институция.

- **Индивидуалната форма**

на обучение се организира за отделен обучаем и включва учебни занятия, както и изпити или текущи проверки по учебни предмети или модули. Условието и редът за организиране и провеждане на изпитите се определят със заповед на директора на обучаващата институция.

- **Самостоятелната форма**

е неприсъствена форма на обучение, при която обучаемите се подготвят самостоятелно и се явяват на изпити по учебни предмети или модули съгласно учебния план за дневна форма на обучение. Условието и редът за организиране и провеждане на изпитите се определят със заповед на директора на обучаващата институция.

- **Дистанционната форма**

на обучение се осъществява чрез средствата на съвременните информационни и комуникационни технологии и включва дистанционни учебни часове, самоподготовка, текуща обратна връзка за резултатите от обучението и присъствени изпити за определяне на оценките по учебните предмети от учебния план. Дистанционна форма на обучение може да се организира в групи за обучаемите или за отделен обучаем от обучаваща институция, която разполага с необходимите технически и технологични условия. За обучението в дистанционна форма обучаемият самостоятелно си осигурява необходимите технически и технологични средства.

- **Обучението чрез работа (дуална система на обучение)**

се организира от обучаващата институция въз основа на партньорство с един или няколко работодатели и включва: практическо обучение в реална работна среда, и обучение в институция в системата на професионалното образование и обучение с изключение на центрове за информация и професионално ориентиране. Графикът за разпределение на учебното време се разработва съвместно и се утвърждава от работодателя/ите и директора

или ръководителя на обучаващата институцията. Условието и редът за провеждане на обучение чрез работа (дуална система на обучение) се определят с наредба на министъра на образованието и науката.

3. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНИЯ ПЛАН

3.1. Общи положения

3.1.1. Учебният план се разработва в съответствие с определен вариант на рамкови програми Е и ДОС за придобиване на квалификации по професии.

3.1.2. В конкретния учебен план общият брой учебни часове се разпределя за изучаване на учебни предмети/модули от общата, отрасловата, специфичната и разширената професионална подготовка за теоретично и практическо обучение. Учебни часове за практическо обучение може да се предвидят в отрасловата и разширената професионална подготовка, като се отчита общите характеристики на професиите от съответното професионално направление.

3.1.3. Общата професионална подготовка е съвкупност от компетентности в областта на здравословните и безопасни условия на труд, на икономиката и на предприемачеството, посочени в ДОС за придобиване на квалификация по професия със СПК. В учебния план часовете за обща професионална подготовка са не повече от 10 на сто от общия брой задължителни учебни часове.

3.1.3. Разширената професионална подготовка е съвкупност от компетентности, които развиват и усъвършенстват отделни компетентности от общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка.

3.1.4. Учебният план се изготвя като се прави сравнение между съдържанието от проведеното професионално обучение и съдържанието на предвиденото професионално обучение за придобиване на съответната СПК. Съдържанието на професионалното обучение се определя в съответствие с ДОС за придобиване на квалификация по професията. В учебния план се включват учебни предмети или модули и учебни часове, чрез които да се осигури усвояване на липсващите професионални компетенции.

3.1.5. В случаите, в които входящото образователното равнище на кандидатите за обучение е придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование, по преценка на обучаващата институция в разширената подготовка се включват учебни часове за подготовка за държавния зрелостен изпит по български език и литература.

3.1.6. За лица с увреждания, навършили 16 години, при необходимост се разработват индивидуални учебни планове в зависимост от конкретните възможности на лицето за достигане на единиците резултати от ученето, които са включени в ДОС за придобиване на

квалификация по съответната професия.

3.1.7. Учебният план за рамкова програма Е – вариант Е1, Е2 и Е3 се прилага и за обучение на лица, лишени от свобода на възраст над 16 години в училищата в местата за лишаване от свобода.

3.1.8. Учебният план за професионално обучение се разработва от обучаващата институция самостоятелно или съвместно със заявителя на професионалното обучение и се утвърждава от директора на обучаващата институция.

3.2. Съдържание на учебния план

3.2.1. Титулна страница

- Код и наименование на професионалното направление;
- Код и наименование на професията;
- Код и наименование на специалността;
- Степен на професионална квалификация;
- Ниво по Национална квалификационна рамка;
- Форма на обучение;
- Входящо минимално образователно и квалификационно равнище;
- Продължителност на обучението;
- Организационна форма на обучение.

3.2.2. Разпределение на учебното време по видове професионална подготовка за изучаване на учебни предмети или модули по учебни часове.

3.2.3. Начин на завършване и удостоверяване на професионалното обучение.

3.2.4. Пояснителни бележки (описание на организацията на обучението в съответната обучаваща институция, специфични методи на обучение, методи на проверка и оценка и друга необходима информация).

3.3. Структура на учебния план

Раздел А. Задължителни учебни часове

Раздел А1. Обща професионална подготовка

Раздел А2. Отраслова професионална подготовка

Раздел А3. Специфична професионална подготовка

Раздел Б. Избираеми учебни часове

Разширена професионална подготовка

3.4. В задължителните учебни часове се включват

3.4.1. изучаваните учебни предмети или модули по теория и практика от общата и отрасловата професионална подготовка от учебните планове, утвърдени при условията и по реда на отменените Закон за народната просвета и Закон за степента на образование,

общообразователния минимум и учебния план, както и при условията и по реда, определени в разпоредбите на Закона за професионалното образование и обучение, действащи до 1 август 2016 г., които се признават за обучение по конкретния учебен план;

3.4.2. валидираните компетентности по чл. 40 от Закона за професионалното образование и обучение, които се признават за обучение по конкретния учебен план;

3.4.3. предвидени за изучаване учебни предмети или модули по теория и практика за обща, отраслова и специфична професионална подготовка за липсващите професионални компетенции за придобиване на СПК по съответната професия.

3.5. Учебните часове, предвидени за практическо обучение са

- не по-малко от 70 на сто от общия брой часове за изучаване на учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка - при придобиване на **първа** СПК;

- не по-малко от 60 на сто от общия брой часове за изучаване на учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка - при придобиване на **втора** СПК;

- не по-малко от 50 на сто от общия брой часове за изучаване на учебните предмети или модули от отрасловата и специфичната професионална подготовка - при придобиване на **трета** СПК.

4. РАМКИ НА УЧЕБНИ ПЛАНОВЕ ЗА ВАРИАНТИ НА РАМКОВИ ПРОГРАМИ Е

4.1. РАМКА НА УЧЕБЕН ПЛАН ЗА РАМКОВИ ПРОГРАМИ Е – ВАРИАНТИ Е1, Е3,

Е5, Е7 и Е9 - за продължаващо професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация

№	УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ/МОДУЛИ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА	ВСИЧКО УЧЕБНИ ЧАСОВЕ
РАЗДЕЛ А - Задължителни учебни часове		
I.	Обща професионална подготовка	
1.	Учебни предмети/модули, по които е проведено обучение или валидирани компетентности:	
1.1.	
2.	Учебни предмети/модули, по които ще се проведе обучение:	
2.1.	
II.	Отраслова професионална подготовка	
1.	Учебни предмети/модули, по които е проведено обучение или валидирани компетентности:	
1.1.	Теория на професията	
1.1.1.	
1.2.	Практика на професията:	
1.2.1.	
2.	Учебни предмети/модули, по които ще се проведе обучение:	
2.1.	Теория на професията	
2.1.1.	
2.2.	Практика на професията:	
	Учебна практика	
1.2.1.	
III.	Специфична професионална подготовка	
1.	Теория на професията	
1.1.	
2.	Практика на професията:	
2.1.	Учебна практика	
2.1.1.	
2.2.	Производствена практика	
Всичко за раздел А - за придобиване на първа СПК		Най-малко 240 часа
Всичко за раздел А - за придобиване на втора СПК		Най-малко 600 часа
Всичко за раздел А - за придобиване на трета СПК		Най-малко 900 часа
РАЗДЕЛ Б – Избираеми учебни часове		
IV.	Разширена професионална подготовка	60 часа
	
Всичко за раздел А + раздел Б - за придобиване на първа СПК		Най-малко 300 часа
Всичко за раздел А + раздел Б - за придобиване на втора СПК		Най-малко 660 часа
Всичко за раздел А + раздел Б - за придобиване на трета СПК		Най-малко 960 часа

4.2. УЧЕБЕН ПЛАН ЗА РАМКОВА ПРОГРАМА Е – ВАРИАНТИ Е2, Е4, Е6, Е8 и Е10 -
за продължаващо професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация в обучение чрез работа (дуална система на обучение)

№	УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ/МОДУЛИ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА	ВСИЧКО УЧЕБНИ ЧАСОВЕ
РАЗДЕЛ А - Задължителни учебни часове		
I.	Обща професионална подготовка	
1.	Учебни предмети/модули, по които е проведено обучение или валидирани компетентности:	
1.1.	
2.	Учебни предмети/модули, по които ще се проведе обучение:	
2.1.	
II.	Отраслова професионална подготовка	
1.	Учебни предмети/модули, по които е проведено обучение или валидирани компетентности:	
1.1.	Теория на професията	
1.1.1.	
1.2.	Практика на професията:	
1.2.1.	
2.	Учебни предмети/модули, по които ще се проведе обучение:	
2.1.	Теория на професията	
2.1.1.	
2.2.	Практика на професията:	
	Учебна практика	
1.2.1.	
III.	Специфична професионална подготовка	
1.	Теория на професията	
1.1.	
2.	Практика на професията:	
2.1.	Учебна практика	
2.1.1.	
2.2.	Практическо обучение в реална работна среда	
Всичко за раздел А - за придобиване на първа СПК		Най-малко 240 часа
Всичко за раздел А - за придобиване на втора СПК		Най-малко 600 часа
Всичко за раздел А - за придобиване на трета СПК		Най-малко 900 часа
РАЗДЕЛ Б – Избираеми учебни часове		
IV.	Разширена професионална подготовка	60 часа
	
Всичко за раздел А + раздел Б - за придобиване на първа СПК		Най-малко 300 часа
Всичко за раздел А + раздел Б - за придобиване на втора СПК		Най-малко 660 часа
Всичко за раздел А + раздел Б - за придобиване на трета СПК		Най-малко 960 часа

Обяснителни бележки:

- Разширената професионална подготовка е съвкупност от компетентности, които развиват и усъвършенстват отделни компетентности от общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка.
- В случаите, в които входящото минимално образователното равнище на кандидатите за обучение е придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование, по преценка на обучаващата институция в разширената подготовка се включват учебни часове за подготовка за държавния зрелостен изпит по български език и литература.

4.3. УЧЕБЕН ПЛАН ЗА РАМКОВА ПРОГРАМА Е – ВАРИАНТИ Е11, Е12 и Е13

актуализиране или разширяване на придобита професионална квалификация

№	Учебни предмети/модули за професионална подготовка	Всичко учебни часове
ВИД ПОДГОТОВКА (обща, отраслова или специфична)		
I.....		
1.	Теория на професията	
2.	Практика на професията	
	Всичко:	Определя се от обучаващата институция

Обяснителна бележка:

В случаите, в които се извършва актуализиране на знанията по учебни предмети или модули от различни видове професионална подготовка се създават отделни раздели в учебния план за всяка от тях.

5. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ПРОГРАМИ ПО УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ ИЛИ МОДУЛИ, ВКЛЮЧЕНИ В УЧЕБНИТЕ ПЛАНОВЕ

Учебните програми по учебните предмети или модули се разработват и утвърждават по реда на чл. 13д от ЗПОО

5.1. Структура и съдържание на учебните програми

• Учебните програми по учебни предмети или модули се разработват въз основа на държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии от обучаващата институция самостоятелно или съвместно със заявителя на професионалното обучение и се утвърждават от директора на обучаващата институция.

• Всяка учебна програма съдържа:

- кратко представяне на учебната програма;
- очаквани резултати от ученето: знания, умения и компетентности
- учебно съдържание (теми и часове);
- специфични методи и форми за оценяване на постиженията на обучаемите.

• В учебната програма по учебните предмети или модулите от разширената професионална подготовка се посочва и връзката на избираемите със задължителните учебни предмети/модули с цел надграждане и разширяване на компетентностите.

5.2. Структура на учебната програма по модули:

- Наименование на модула
- Код и наименование на професионалното направление
- Код и наименование на професията
- Код и наименование на специалността
- Описание на модула
- Място на модула в учебния план и връзка с другите модули
- Единици резултати от ученето (ЕРУ) и резултати от ученето (РУ), определени в ДОС за придобиване на квалификация по професия
- Знания, умения и компетентности
- Препоръчителен брой на учебните часове
- Оценяване, критерии за оценяване и възможни средства за оценяване на ЕРУ и РУ
- Дидактически и методически препоръки

6. ЗАВЪРШВАНЕ И УДОСТОВЕРЯВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ

- Професионалното обучение по рамкови програми Е, за придобиване на степен на професионална квалификация, завършва след полагане на държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – по теория и практика на професията.
- Организацията и провеждането на държавните изпити се определя с наредба на министъра на образованието и науката.
- Държавния изпит за придобиване на първа, втора или трета степен на професионална квалификация се провеждат по национални изпитни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката.
- Придобитата първа, втора или трета степен се удостоверява със Свидетелство за професионална квалификация. Съдържанието на документа е определено в държавния образователен стандарт за информацията и документите.
- Професионалното обучение по рамкови програми Е, за актуализиране или разширяване на придобитата професионална квалификация, завършва след полагане на изпит за актуализиране или разширяване на придобитата професионална квалификация по професия – по теория и практика на професията.
- Изпитът за актуализиране или разширяване на придобитата професионална квалификация се провежда в две части: част по теория на професията и част по практика на професията.
- Изпитът за актуализиране или разширяване на придобитата професионална квалификация по професия се провежда като писмен изпит по теория и индивидуално задание по практика, определени от обучаващата институция след съгласуване с представителите на работодателите и на работниците и служителите.
- За завършено професионално обучение за актуализиране или разширяване на придобитата професионална квалификация по професия се издава Удостоверение за професионално обучение. Съдържанието на документа е определено в държавния образователен стандарт за информацията и документите.
- Придобилият документ за степен на професионална квалификация или за квалификация по част от професия по свое желание може да получи Европейско приложение.
- Свидетелството за професионална квалификация или Удостоверението за професионално обучение дава достъп до пазара на труда и достъп до включване в рамкова програма Е за продължаващо професионално обучение с придобиване на следваща степен на професионална квалификация.